

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vitruvius Itervm Et Frontinus

Vitruvius

Florentiae, 1513

De aqua hymbrium. Cap. II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12979

ipſiq; montes ſuas habent umbras obſtātes, ut radii ſolis non directi perueniant ad terram, nec poſſint humores exſuggere, Interualla quoq; montiū maxī me recipiunt hymbres, & propter ſiluarum crebritatem, niues ibi ab umbris arborum, & montium diutius conſeruantur, deinde liquata per terræ uenas percolatur, & ita pueniunt ad inſimas montiū radices, ex quibus profluenteſ fontū erumpunt fluctus, Cāpeſtribus aut locis contrario non poſſunt haberi copie, quæ & ſi ſint nō poſſunt habere ſalubritatē, q̄ ſolis uehemens impetuſ, propter nullam obſtantiam umbrarum eripit exhauriendo feruens explanitię camporum humorem. & ſi quæ ibi ſunt aquæ apparentes, ex his, q̄ eſt leuiſſimū tenuiſſimūq; & ſubtili ſalubritate aer auocans diſſipat in impetum cœli, quæq; grauiſſimæ duræq; & inſuaues ſunt partes, eæ in fontibus campeſtribus relinquuntur.

De aqua hymbrium.

Caput. II.

TAq; quæ ex himbribus aqua colligitur ſalubriores habet uirtutes, eo q̄ eliguntur ex omnibus fontibus leuiſſimis ſubtilibusq; reuinitatibus, deinde per aeris exercitationem percolata tempeſtatibus liqueſcendo peruenit ad terram, Etiamq; non crebriter in campis confluunt hymbres, ſed in montibus, aut ad ipſos mōtes, ideo q̄ humores ex terra matutino ſolis ortu moti, cum ſunt egreſſi in quācunq; partem cœli, ſunt proclinati, trahūt aera, deinde cum ſunt moti propter uacuitatem loci, poſt ſe recipiunt aeris ruenteſ undas, Aer autem cum ruit erudens quocūq; humorem præuium, ſpūs, & impe-

R. ii

LIBER 30

tus & undas crescentes facit uetorum, A uentis autē
 quocunq; feruntur humores conglobati, ex fontibus
 & fluminibus, & paludibus, & pelago, cum tepore
 solis continguntur, exhauriuntur, & ita tolluntur in al-
 titudinem nubes, eae deinde cum aeris unda nitētes,
 cum perueniunt ad montes, ab eorū offensa, & pcellis
 pp plenitatē, & grauitatē, liquefando dissipantur,
 & ita diffunduntur in terras, Vaporem autem & ne-
 bulas & humores ex terra nasci, hac uidetur effice-
 re ratio, q̄ ea habet in se, & calores feruidos, & spi-
 ritus immanes, refrigerationesq; & aquarum ma-
 gnā multitudinem, Ex eo cum refrigeratur noctu,
 uentorum flatus oriuntur per tenebras, & ab humi-
 dis locis egrediuntur in altitudinem nubes, sol oriēs
 impetu tangit orbem terrae, tum aer ab sole percale-
 factus cum roribus ex terra tollit humores, Licet &
 ex balneis exemplū capere. Nullae enim camerae, quae
 sunt caldarium supra se possunt habere fontes,
 sed coelum quod est ibi, ex praefurniis ab ignis uapo-
 re percalefactum, corripit ex pauimentis aquam, &
 auferit secum in camerarum curuaturas & eam susti-
 net, Ideo q̄ semper uapor calidus in altitudinem se-
 erudit, & primo non remittitur propter breuitatē, si-
 mul autem plus humoris habet congestum, nō potest
 sustineri propter grauitatem, sed stillat supra lauā-
 tium capita, Ita quoq; eadem ratione caelestis aer cū
 ab sole percipit calorem, ex omnibus locis hauriēdo
 tollit humores, & congregat ad nubes, Ita enim terra
 feruore tacta eicit humores, ut corpus hominis ex
 calore emittit sudores, Indices autē sunt eius rei uē-

ti, ex quibus qui à sygidiſſimis partibus ueniunt p^o
 creati ſeptētrio & aquilo, extenuatos ſiccitatibus in
 aere ſtatis ſpirant, Auſter uero & reliqui, qui à ſo
 lis, curſu impetum faciunt, ſunt humidiffimi, & ſem
 per apportant hymbres, & percale facti ab regiõibus
 feruidis adueniunt, & ex omnibus terris lambentes
 eripiunt humores, & ita eos profundunt ad ſepten
 trionales regiões. Hæc autem ſic fieri teſtimonio poſ
 ſunt eſſe capita fluminum, quæ orbe terrarum cho
 rographiis picta, itemq; ſcripta plurima, maximaq;
 inueniuntur egreſſa ab ſeptentrione, Primumq; in
 india Ganges & Indus à caucaſo mōte oriuntur, Sy
 ria, Tygris, & Euphrates, Aſia, item ponto Boryſthe
 nes, Hypanis, Tanais, Colchis, Phasiſ, Gallia, Rho
 danus, Belgica, Rhenus, Citra alpes, timauus & pa
 dus, Italia Tybris, Mauruſia, quam noſtri Mauri
 tianiam appellāt, ex monte Atlante Dyris, qui ortus
 ex ſeptentrionali regione progreditur per occidentē
 ad lacum Eptabolū, & mutato nomine dicitur nigr,
 deinde ex lacu eptabolo ſub montes deſertos ſubter
 fluens per meridiana loca manat, & influit in palu
 dem Coloe, quæ arcūangit Meroen, quæ eſt Aethio
 pum meridianorum regnum, Ab hisq; paludibus ſe
 circumagens per flumina Aſtaſobā, & Aſtaborā, &
 alia plura peruenit per montes ad cataractā, ab eā
 q; ſe præcipitans per ſeptentrionalem peruenit in
 ter Elephantida & Syenē, thebaicosq; in Aegyptum
 campos, & ibi Nilus appellatur, Ex Mauritania autē
 caput Nili profluere ex eo maxime cognoscitur, & ex
 altera parte montis Athlānis ſunt alia capita, item p^o

N. B.
 origo ma
 gnum fla
 minum in ca
 pit. a ſepten
 trionalibus
 mundi regi
 onibus.

fluentia ad occidentis oceanum, ibiq; nascuntur Ichneumones, Crocodili, & alia similes bestiaru pisciuq; natura prater Hippopotamos, Ergo cum omnia maxima flumina in orbis terrarum descriptionibus ab septentrione uideantur profluere, a frigiq; campi, qui sunt in meridianis partibus subiecti solis cursui, latentes penitus habeant humores, nec fontes crebros amnesq; raros, relinquuntur, uti multo meliora inueniantur capita fontium, quae ad septentrionem aquilonem ue spectant, nisi si inciderint in sulphurosolum locum, aut aluminosum, seu bituminosum, tunc enim permutantur, & aut calidae aquae, aut frigidae odore malo & sapore pfundunt fontes. Neq; n. calidae aquae est ulla proprietas, sed frigida aqua cum incidit percurrentem in ardentem locum effervescat, & per calefacta egreditur per uenas extra terram, ideo diutius non potest permanere, sed breui spatio fit frigida. Namq; si naturaliter esset calida non refrigeraretur calor eius, Sapor autem & odor, & calor eius non restituitur, quia intinctus & comixtus est propter naturae raritatem.

De aquis calidis & quas habeant uires à diuersis metallis prodeuntes, & de uariorum fontium, fluminum, lacuumq; natura. Caput. III.

QUAE autem et nonnulli fontes calidi, ex quibus profluit aqua sapore optimo, quae in portione ita est suavis, uti nec fontanalis ab canoenis, nec Martia salies desideretur, Haec autem natura perficiuntur his rationibus, cum in imo perclumē, aut bitumē, seu sulphur ignis excitatur, at